

ಕನಕನ ನೆನಪು

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಲಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಹಣತೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹರಿದಾಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಲವಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ದೀವಿಗೆಯಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿ ದೀವಿಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸರು ತಮ್ಮ ಒಳ ಹೊರಗುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡರು; ಸಮಾಜದ ಓರೆಕೋರೆಗಳನ್ನೂ, ಅಶುಭಿ ಅರಕೆಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು; ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸ್ವರಕ್ಕೇರುವ ದಾರಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠ ವ್ಯಾಸಕೂಟವನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೇ ಸುಲಭ ಲಭ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ದಾಸಕೂಟದ ಪಥವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಹರಿದಾಸರು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿನ ಗಹನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು.

ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ದಾಸಕೂಟದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರ ಕನಕರಬ್ಬಿಗೂ ಸಮಾನ ಗೌರವ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಪುರಂದರ ದಾಸರಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ-ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಹರಿದಾಸರಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕವಿಯೂ ಆದರು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕನಕರಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ- ಕವಿ ಸಹಜ ಬೆರಗಿನ ಭಾವ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಿಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಹತ್ತು ಹಲವು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ನೋಡುವ ಶಿಶು ಮನೋಧರ್ಮ ಅವರ ಹಲವು ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ವಿಸ್ಮಯ, ಅನಂತರ ಆ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಶೋಧಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಅನಂತರ ಆ ಕಾರಣದ ಹಿಂದಿರುವ ಮಹಾಚೈತನ್ಯದ ದರ್ಶನ, ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಆ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಭಾವ- ಇವು ಕನಕದಾಸರ ಮನೋಧರ್ಮದ ವಿಕಾಸ ಸ್ತರಗಳು, 'ಕನಕದಾಸರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಕಲ್ಪಕತೆಗಳು ಇತರ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು.

ಕನಕರ ಇಂಥ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು, 'ಬೀಜ ವೃಕ್ಷದೊಳಾಯ್ತು, ವೃಕ್ಷಕೆ ಬೀಜವಾರಿಂದಾಯ್ತು....?' ಎಂಬುದು ಅವರ ವಿಸ್ಮಯೋದ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಈ ಉದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರಗು, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ- ಎರಡೂ ಇವೆ, 'ತಲ್ಲಣಿಸಿದಿರು ಕಂಡ್ಯ, ತಾಳು ಮನವೇ...' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವರ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿವೆ. 'ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟೆಯನು ಕಟ್ಟಿ ನೀರೆರೆದವರು ಯಾರು?', 'ಅಡವಿಯೊಳಗಾಡುವ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಆಹಾರ ವಿತ್ತವರು ಯಾರು?', 'ಕಲ್ಲೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಕೂಗುವ ಕಪ್ಪೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಆಹಾರ ವಿತ್ತವರು ಯಾರು?' -ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಕೇವಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ, ಅಲ್ಲಿನ ಅನೂಹ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಸ್ವಂದನ ಶೀಲ ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿದೆ. ಮರ ಬಳ್ಳಿ, ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಕಾಪಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದಿರಬಹುದೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ- ಎಂಬ ಭರವಸೆಯುತ್ಪ ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. 'ನೀ ಮಾಯೆಯೊಳಗೋ, ನಿನ್ನೊಳು ಮಾಯೆಯೋ...' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ರಚನೆ ಇದೇ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. 'ಸವಿಯು ಸಕ್ಕರೆಯೊಳಗೋ? ಸಕ್ಕರೆಯು ಸವಿಯೊಳಗೋ? ಸವಿಯು ಜಿಹ್ವೆಯ ಒಳಗೋ? ಜಿಹ್ವೆ ಮನಸುಗಳೆರಡು ನಿನ್ನೊಳಗೋ, ಹರಿಯೇ?' -ಒಂದೇ ಒಂದು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು! ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಸಿಹಿ ನಾಲಗೆಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಸವಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟಬೇಕಾದರೂ ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆ ಬೇಕು. ಇದು ದೈವ ಮಾಯೆ! ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದಾಸರಿಗಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡ 'ಕನಕನ ಕಿಂಡಿ' ಇದು!

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 'Practice of the presence of God' ಎನ್ನುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. 'ಭಗವತ್ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಅನುಸಂಧಾನ' ಎಂದು ಇದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಬಹುದು. ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಿಂದೆ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಕನಕರು!

-ವೈನತೇಯ

<h2>ಮಾತೇ ಮುತ್ತು</h2>	
<p>★ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.</p> <p style="text-align: right;">-ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪ</p>	<p>★ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ದಾಂಪತ್ಯ.</p> <p style="text-align: right;">-ಅ.ನ.ಕೃ.</p>
<p>★ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ.</p> <p style="text-align: right;">-ಡಿ.ಎನ್.ಶಂಕರ ಬಟ್</p>	<p>★ ದಾಂಪತ್ಯದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ- ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯ.</p> <p style="text-align: right;">-ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ</p>
<p>★ ಜ್ಞಾನದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.</p> <p style="text-align: right;">-ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮ</p>	<p>★ ಮನುಷ್ಯ ಸುಳ್ಳಿನ ಜೊತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.</p> <p style="text-align: right;">-ಶರತ್ಚಂದ್ರ</p>
<p>★ ಪ್ರತಿಫುಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಆತ್ಮತ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ, ಮೋಸ ಹೋದಾಗಲೂ ದುಃಖವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.</p> <p style="text-align: right;">-ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.</p>	<p>★ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವ ಗೆಲುವು ಸಾಧಿಸಿದ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಕಥೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ.</p> <p style="text-align: right;">-ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ</p>
<p>★ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆನಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಆಸೆಗೆ ಅವರು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.</p> <p style="text-align: right;">-ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್</p>	<p>★ ಪ್ರಣತಿ ಇದೆ, ಬತ್ತಿಯೂ ಇದೆ; ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗುವಡೆ- ತೈಲವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಭೆ ತಾನೆಲ್ಲಿಯದೋ?</p> <p style="text-align: right;">-ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ</p>
<p>★ ಮಿತವೇ ಹಿತ. ಸಮಾಧಾನ, ಸಮಚಿತ್ತಗಳಿದ್ದ ಕಡೆ ಸುಖ ಇರುತ್ತದೆ.</p> <p style="text-align: right;">-ಆನಂದಕಂದ</p>	<p>★ ಕಳ್ಳ ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪಮಾನದಿಂದ ಬಚಾವಾಗಲೂ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆದರುವಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ.</p> <p style="text-align: right;">-ಪ್ರೇಮ್‌ಚಂದ್</p>
<p>★ ಸೇವಕ ಸುಖ ಬಯಸಿದರೆ, ಭಿಕ್ಷುಕ ಗೌರವ ಬಯಸಿದರೆ, ವ್ಯಸನಿ ಹಣ ಬಯಸಿದರೆ, ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಶುಭಗತಿ ಬಯಸಿದರೆ, ಲೋಭಿ ಯಶಸ್ಸು ಬಯಸಿದರೆ- ಅವರು ಆಕಾಶದಿಂದ ಹಾಲು ಕರೆಯಲು ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ.</p> <p style="text-align: right;">-ವಾಲ್ಮೀಕಿ</p>	<p>★ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯೆ ಹಡಗು ಮುಳುಗಿದರೂ ಈಜುತ್ತಾ ದಡ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.</p> <p style="text-align: right;">-ಪಂಚತಂತ್ರ</p>